

Peter van Straaten, vogelaar
vanaf zijn zesde jaar:

‘Het maakte mij waaninnig gelukkig’

TEKST SASKIA VAN LOENEN

Wat niet veel mensen weten is dat de Hollandse Meester van de tekening, Peter van Straaten, op jonge leeftijd al vogelaar was. Hij maakte vogelboekjes vol prachtige tekeningen. En kijkt nu, 81 jaar oud, nog steeds dagelijks door zijn telescoop.

foto: Saskia van Loenen

Peter van Straaten na het interview, 30 april 2016.
Op zijn tekentafel zijn favoriete beeldje van een Kievit.

Peter van Straaten. Iedereen kent zijn tekeningen met de lijntjes van het inkt-pennetje. Ze verschenen in *Het Parool*, *NRC Handelsblad*, *Vrij Nederland*, *de Volkskrant*. Hij maakte politieke cartoons – won viermaal de Inktspotprijs – en is de absolute meester van het haarscherp schetsen van het dagelijks leven. Maar wat níet iedereen weet is dat Peter van Straaten ook een enorm vogelliefhebber is. En dat hij in zijn jonge jaren ontelbaar veel vogels heeft getekend. In zijn appartement in Amsterdam, met prachtig uitzicht op het IJ, staat prominent een telescoop voor het raam. Op de vensterbank een verrekijker. In zijn werkkamer hangt een vogelklok. In zijn cartoons kwam het onderwerp soms voorbij, zoals die erotische tekening waarin een vogelaar zittend in het gras en turend door zijn verrekijker wordt... afijn.

De negenjarige houdt een vogellogboek bij
Een vogelaar dus, die Peter van Straaten. Zijn vogelliefde begon al op jonge leeftijd. “Op mijn zesde ging ik al met mijn broer Jan, die vier jaar ouder was, de bossen in. Wij woonden in Arnhem, daar is veel bos, en hadden een grote tuin. Je zag overal vogels. Ik leerde toen ook goed vogelgeluiden herkennen. We waren heel vaak buiten.” De liefde voor vogels kreeg hij van huis uit mee; zowel zijn vader als andere broer Gerard waren al vogelaar. Nog maar negen jaar oud begon hij een vogellogboek bij te houden. En daar begon ook het tekenen. >>

'Ik joeg een ijsvogel op'

Fragment uit een dagboek

Lijsternest

Een van de rijk geïllustreerde vogeldagboeken van Peter van Straaten.

Snelle schetsen, kleine pareltjes

Hij trekt een la open van de grote archiefkast in zijn werkkamer en komt terug met een grote stapel boekjes. Heel oud – vanaf 1944 – maar nog in prima staat. Sla je zo'n boekje open, dan maakt je hart als vogelliefhebber een sprongetje. Behalve de honderden volgeschreven pagina's met dagboekantekeningen staan op vrijwel elke bladzijde tekeningen van vogels. Soms kleine krabbeltjes, maar ook zorgvuldig uitgewerkte, vaak prachtige tekeningen. Jaar in jaar uit tekende hij vogels. Bladerend door de boekjes zie je hoe zijn stijl zich verfijnt. Van zwarte pentekeningetjes gaat het naar kleine aquarelpareltjes in kleur, en nog later zijn sommige pagina's voorzien van tekeningen die zo in een vogelboek hadden gekund. "Ik maakte alles na afloop. Wat ik had gezien tijdens de wandeling tekende ik thuis, uit het hoofd."

Hij mocht de verrekijker van zijn vader lenen. "In de lente stonden we om 3 uur op en fietsten we naar de bossen. Vóór de vogels begonnen te zingen waren we er." Wat trok hem zo als kind? "Ik weet het niet. Überhaupt de natuur, dat vond ik geweldig." Hij denkt even na. Dan: "Het maakte mij waanzinnig gelukkig."

Hij is beslist geen soortenjager

De absolute hoogtepunten – hij kan ze zo opsommen. "Eén keer heb ik een hop gezien, die is heel zeldzaam. En een klapekster. Maar dat was toen ik nog heel jong was. Daarna heb ik die nooit meer gezien. In 1947 was er

een invasie van pestvogels, dat was ook heel bijzonder. Ze zaten gewoon bij ons in de straat. Er stond een heg met besjes, daar kwamen ze op af." Hij geniet enorm als hij een bijzondere vogel ziet, vertelt hij, maar een soortenjager is hij niet. "Als ik nu hoor dat ergens een roodkeel-nachtegaal zit voel ik totaal niet de behoefte erheen te rijden. Tussen al die lenzen in naar een vogeltje in een achtertuin kijken; nee dank je. Ik hou niet van dat gezamenlijke."

Met het buitenhuis waren daar ook de vogels!

In 1953 maakte hij zijn laatste vogelboekje. "Daarna ging ik naar Amsterdam. Toen ben ik een echt stadsmens geworden. Ik keek jarenlang niet meer om naar vogels. Wel naar meisjes." Toen hij 35 jaar was, in 1970, kocht hij een boerderijtje in Giethoorn, als tweede huis. "En

toen kwam ineens alles weer terug." Hij en zijn toenmalige vrouw besloten er te blijven. "Ik hoorde er altijd de roerdomp." In 1978 verhuisde hij naar Twisk: een boerderij met veel land, wilgen en eiken. Stralend: "En ineens zaten ze er: spotvogels!" Ook zat er een steenuil in het dak – "een lawáái dat die maken". Hij vertelt over het steenuiltje dat verstrikt was geraakt in het net over de aardbeienplant. "Mijn ex had hem op schoot, en knipte met een nagelschaartje die stukjes van dat net van hem af. Hoe dat beest met grote gele ogen naar je lag te kijken – dat vergeet je nooit meer."

Later keerde hij, inmiddels gescheiden, terug naar Amsterdam. Maar de hang naar natuur bleef. Met zijn nieuwe liefde, kunstenaar Els Timmerman, ging hij elke zomer naar Schiermonnikoog. Nu gaan ze vaak naar Waterland. En thuis staat altijd zijn telescoop nog. Echt bijzondere vogels ziet hij daar niet: "Het gewone werk. Aalscholvers, meeuwen." Maar hij geniet er wel van. "Nog steeds. Elke dag."

Inmiddels is hij 81, en zijn de mogelijkheden de natuur in te gaan beperkt. "Lopen gaat moeilijk, fietsen doe ik sowieso niet meer. Ik zie de meeste vogels nu vanuit de auto." Heel blij is hij met de recente aanschaf van een Canta – voertuig dat ook op het fietspad mag – zodat hij straks weer dichterbij natuurgebieden kan komen. "Tegenover IJburg ligt de Diemer Vijfhoek, daar kan ik dan eindelijk weer heen. De nachtegaal zit er, de grasmus, de kleine

'Hoe dat beest met grote gele ogen naar je lag te kijken - dat vergeet je nooit meer'

Peter van Straaten

karekiet, de bosrietzanger, de rietzanger, fitis, blauwborsten..." Zijn gehoor is trouwens nog altijd uitstekend – de hoge tonen die veel ouderen niet meer horen, hoort hij nog wél. Welke vogel zou hij graag nog een keer willen zien of horen? Peter van Straaten aarzelt geen moment. "De spotvogel." •

Alle illustraties bij dit artikel zijn afkomstig uit de privé-vogeldagboeken van Peter van Straaten.

Zelfportret Peter van Straaten